

Ağır Ağır İntihar

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Aziz kardeşlerim,

Allah Teâlâ hepimize bir ecel takdir edip belli zamanı dünyada yaşamamızı kader olarak yazmış. Herhangi bir insanın şu kadar zaman yaşayacağını buyurmuş. O insan bir gün en büyük cahilliklerden birini yapıp hayatına kendi eliyle son verdiği yani Allah'ın takdir ettiği yılları öncesinden kesip bitirdiği zaman buna 'intihar etmek' diyoruz, intihar, yani kendi hayatını bitirmek.

(Yeri geldiği için bir ara not olarak: İntihar insanoğlunun işleyebileceği en ağır günahlardandır. Suç hacmi olarak belki zinadan ve kumardan daha büyüktür. Çünkü insan nasıl intihar etmişse cehennemde ebediyen o ceza ile azaba uğrayacaktır, hadis-i şerifler bunu haber vermektedir. Başkasını öldürmek cinayettir de kendi canına kıymak cinayet değildir denemez, ikisi de Allah'ın verdiği iptal etmektir ve sonu cehennemdir. İnsan hiçbir şekilde intihar edemez, ötenazi yapamaz, cana kıyamaz.)

İnsan, Allah'ın takdir ettiği canın daha ne kadar elinde olduğunu bilmiyor ve kendi canına kıyıyor, buna intihar diyoruz. Ama neticede insanoğlu, dakikalarla doldurulan bir ömür yaşamaktadır. Boğazına ipi geçirip bu dakikaları birden ve anında tüketene 'intihar etti' deniyor da elindeki bir seneyi dakika dakika öldürene ne denecek? İntihar ağır ağır işlenince adı intihar olmuyor mu? İnsanın canı bünyede mesela üç gram zehirle tükenip bitecek şekilde mahvoluyorsa bunu tek seferde içene intihar etti, birer gram olarak üç seferde alana intihar etmedi mi diyoruz?

İntihar birden yapılıncı dikkatimizi çekiyor ama alıştıra alıştıra yapılıncı ona başka bir ad takamayız, o da intihardır. Neticede cana kıyılmış ve ölüm çağrılmış olur. Bir insan en büyük suçlardan olan cana kıymayı bir dakika içinde halledince de bir aya, yıla, ömre yayararak yapınca da aynı yanlış işlemiş ve ona tahdit edilmiş zamanı kesip atarak hayatına müdahale etmiştir. Bu da diğeri gibi intihardır; diğeri birden, bu ağır ağır intihardır.

İnsanlık -dakikaları bile değil- saniyeleri hesap etmeden yaşadığı sürece vakit zayıyatı yapıyor demektir. Vakitte zayıyat, hayatımızın tüketilmesi demektir ve bu çoluk çocuğumuzun maişeti, daire satın almamız, ticaret yapmamız gibi bir maddî kazanç için olursa kayıp anlamına gelmez. Tıpkı sabah dinç kafayla uyanabilmek için uyumamızda veya annemize, teyzemize, halamıza hizmet ederken geçirilen vakitte olduğu gibi.

Ancak hayata ve ahirete faydası olmayan bir iş ya da dedikodu ve gıybetle harcandığı zaman bunun adına kısa zaman limiti de olsa 'intihar' dememiz kesinlikle yanlış değildir. Nitekim Allah'ın bize hesabı verilmek üzere huzuruna çağıracağı zaman diliminden iri veya ufak bir bölümü sorumsuzca harcamışız demektir. Harcanan vakitlerin sorgulaması yapılacağı zaman Rabbimiz asla toptan bir muhasebe yürütmeyecek, her nefesi ayrı ayrı soracaktır ki bu da hayatta her nefesin kendi başına kritik olduğu bir önemsemeyi gerektirir. Rabbimizin Kur'an'ında güneşe ve aya yemin etmesi de yine vakitle ilgili ibret almamızı istemesinden, bahsini ettiğimiz bu ince duyarlılıktan ileri gelir.

Günümüzde bütün dünya nimetlerinin her bir insana özel olarak sunulduğu söylenebilecek kadar bollaştığı bir zamanda, ne yazık ki vakit nimetimizi diğer her nimetten daha fazla çarçur ettiğimiz ortadadır. Hayretler olsun ki mutfağımızdaki bulaşık makinesinden mikser, banyomuzdaki çamaşır makinesinden tıraş makinesine varıncaya kadar hatta üç katlı apartmanlarda dahi asansör yaptırarak insanoğlu, vakti yoğun biçimde kullanmasına yarayacak sayısız nimetle çevrildiği hâlde, bundan önceki nesle yeten yirmi dört saati kendine yettirememektedir. Dün ziraat kağnyıyla yapılıyor, çamaşırlar dere kenarında bilek gücüyle yıkılıyor ama insanlar yine de mesela camiye gitmek için

vakit bulabiliyorlardı. Şimdi her işin kolaylaştığı imkân bolluğundaysa insanın camiye, çocuklarına “vakti yok.” Eskiden insanlar hava kararınca eve dönüyorlardı, şimdi hava kararsın-kararmasın, sekiz saat dolunca eve geliniyor yani hayatın üçte ikisi insanın önüne ‘boş’ olarak sunuluyor. Eskiden eve gelmenin haklı sebebi havanın kararmasıydı, karanlık havada hayat duruyordu ve sabahleyin güneşin doğması ile çekiliyordu ki tarlaya gidilebilirdi. Şimdi sekiz-beş arası beyefendi gideceği yere arabayla, eşyasını da bagajda taşıyarak gidecek ama “vakit yok...”

Güneş yirmi dört saati önceleri tam veriyordu da bize on dört saatlik mi zaman veriliyor peki? Tabii ki hayır! Zaman eskiden ne kadarsa şimdi de aynıdır, hep aynı olacaktır. İnsanın anlamadığı, vakit denen cevherden bereketin kaybolmasıdır ve bereketi ekmeğin-suyun israf edil(me)mesine sıkıştırarak anlayan insan, vakti harcarken bereket mantığıyla bakamamanın sonucunu yaşamaktadır. Vakitte bereket olmadığında bunun sonu ağır ağır intihara sürüklenmektir.

Bütün insanlığın olanca nimet bolluğuna ve hayatı kolaylaştıran teknolojiye rağmen insanlığa ve ibadete vakit bulamaması, dakikaları ve saatleri heba ederek gün geçirmesi ağır ağır intihardan başka hiçbir şeyle tercüme edilemez. Ümmetimizin Âsiye’si olacak genç kızlarımıza tavsiyemiz olsun: Eş adayı olarak önlerine gelecek Müslüman erkeklerle soracakları konular arasında aile geçindirebilme kabiliyeti, ibadet hassasiyeti veya anne-baba itaatine titizlik gibi konuları hatırlasınlar elbette ama mesela verecekleri cevaptan önce mühlet isteyip sağdan soldan gözlemleyerek ya da soruşturarak vakit hassasiyetinin ne durumda olduğunu da öğrensinler. Çünkü fani dünyada ağır ağır intihar manasına gelen vakit zayıtı konusunda hassasiyeti olmayan birinin eşi üzerinde hassasiyeti olabileceğini kimse söyleyemez. Şehvetinin kabardığı, muhtaç olduğu anlarda eşim, canım, balım olur ama diğer vakitlerde, kendi hayatının kıymetini bilmeyen birinin başkasının hayatı konusunda kıymet bilebileceğini iddia etmek abes olur. Bunun erkekler için de hanım eş adayları üzerinden geçerli bir sorgulama olduğunu ifadeye herhâlde gerek yoktur.

Hayatın saniyelerle yürüdüğü, her anın kıymetli olduğu bu dünyada vaktini saat saat harcıyıp heba eden biri ne kocasının ne babasının ne de kendinin kıymetini bilebilir; o bir şey bilemez çünkü ağır ağır intihar eden birinin gözü dönmüştür ve öylesinin başkasına merhamet edebilmesi düşünülemez.

İddia değil kural olarak bilmemiz gereken bir konu şudur ki dakikalarla sayılı ömrümüzü saatlerle harcadığımız ve boş işlere kurban verdiğimiz sürece Allah Teâlâ’nın huzurunda hesap vermenin ne manaya geldiğini anlamıyoruz demektir. Kıyamet günü götürü bir hesap yoktur, hesabı toptan görülecek olanlar kâfirlerdir. Rabbimiz onlara ne yapıp ettiklerini dakika dakika sormayacak, sorgusuz sualsiz cehenneme gönderileceklerdir. Cennette ebediyen kalmak isteyen mümininse hesabını vereceği bir ömrü, ömrün dakikaları hatta saniyeleri vardır. Nefeslerin nasıl alınıp verildiği, nerede harcadığı sorularının cevapları verilmeden ahirette kimsenin ayağını bir yere kıpırdatamayacağını hadis-i şerifler haber vermektedir.

Yeniden vurgulamakta fayda görüyoruz ki şeytanın böyle bir hassasiyeti yanlış yöne kullanması da mümkündür; bu nedenle insanın çocuğuyla parkta oyun oynaması, anne-baba hizmeti için iki bin kilometre bile olsa yol gidip gelmek türünden işler ‘vakit zayıtı’ kapsamına girmez hatta büyük cihat yerine geçen amellerdir. Anne-baba duası zaten uğruna yaşadığımız amaçlardan biridir ki yolunda yapılanlar nasıl boş vakit sayılabilir... Mümin hayatta zaten bunun için vardır. Bu mantalite ile bakılıp düşünüldüğünde anlaşılır ki insanın iki bin kilometre ötede oturuyor bile olsa mümin kardeşine moral ziyareti için kalkıp yollara düşmesi vakit israfı değildir. Zira bu harcanan zaman, insana ahirette cennet olup geri gelecek ve değerlendirilecektir. Vakit israfı ile kastettiğimizse ne dünyaya ne ahirete getirisi olmayan harcamalardır.

Vaktin gereksiz harcanması yani ağır ağır intihar etmek insanın boş yere oturarak da ama aynı zamanda dikkat çekicidir ki vaktin kullanılabilceği performanstan daha aزیyla kullanarak da

gerçekleşebilen bir durumdur. Yani performans düşüklüğü de bir çeşit vakit zayıtıdır. Vaktimizi, tıpkı para kazanırken en çok gelir ihtimalini nerede görüyorsak oraya yöneldiğimiz gibi performansı en yüksek nasıl kullanacaksak öyle planlayarak işletmemiz gerekir. Yoksa boş vakit geçirmek denen şeyi sadece eli çeneye koyup aval aval bir yerlere bakmaktan ibaret sanmak konuya epey safça yaklaşmak olur. Bunun için de çocuklarımıza mesela matematik öğretip bu gerekliliği yerine getirdiğimiz gibi vakti kullanmanın da ipuçlarını vermemiz ama daha önemlisi, örnek olarak öğretmemiz lazımdır. Anne-baba, çocuğu ondan alışmasını diye cep telefonunun belli özelliklerini onun yanında kullanmamak yolunu dahi tutabilirler. Çünkü işten gelince babasının evde ne yaptığı sorusu için çocuğun “cep telefonunu eline alır, uykusu gelene kadar bırakmazdı” cevabını hatırlaması “babam vakit çarçur ederdi” cümlesini söylemesinden farksızdır. Belki baba o sıralar cep telefonuyla dünyayı kurtarıyordu ama ne yaptığı önemli değildir.

Bu nokta o kadar ehemmiyetlidir ki çocuklarımızın vakit kullanmayı bilmeleri ve bununla ilgili şuurlarının gelişmesi, sözelimi okulu iki sene geç bitirmelerinden daha önemlidir. İlkokulu altı senede bitirmesi vakit kullanmayı bilmesinin kazancı yanında önemsiz bir kayıptır. Zira bu, matematik bilmekten hatta ilmihâl bilgilerinin bir bölümünü bilmekten de önemlidir, bir dakikanın önemini bilen kişi icabında o dakikayı kelime-i tevhidi zikrederek değerlendirince cennetin kapısından girebilir. Yarım dakikayı dahi nasıl kullanacağına dair hassas ayarları zihninde yapılmış insan can kurtarır, kendi canını da başkalarınınkini de.

Günümüzde ciddi bir ‘vakit terörü’ hayatın her bölümünde göze çarpmaktadır. Trafikte keyfi uygulamalar, insanların evlerine bir dakika bile olsa geç gitmelerine sebep olmak bir vakit cinayeti kabul edilmelidir. İnsan kıyamet gününde kendi dakikalarının, her bir dakikasının hesabını vereceği gibi dakikasına -hangi sebeple olursa olsun- mal olduğu insanların da hesabını vermekten kaçamayacaktır. Kıyamet günü, parasını çaldığımız insanlarla Allah’ın huzurunda yüzleşeceğimiz gibi dakikalarını çaldığımız kimselerle de yüzleşeceğiz. **Öğretmen, talebesinin dakikalarını çaldığında onun bir eşyasını çalmaktan daha kötü iş yapmış olur ve yukarıda da altını çizdiğimiz gibi bu çalma yalnızca derse gelmeyerek değil dersin performansını da eksik tutarak gerçekleşebilir.**

Mümin hedefsiz olamayacağı gibi ertelemeci de olmamalıdır. Her şeyin vaktini ‘şimdi’ olarak belirlemek lazımdır. Namazı kazaya bırakmama hassasiyeti gibi evimizin işlerini de ertelememe huyumuz olmalıdır. Nasıl ki elinde olmadan öğle namazını kazaya bırakan biri önce tövbe ve istiğfar eder, sonra kazasını kılsa harcanan yanlış vakitten sonra önce istiğfar etmeli, telafisinden evvel tövbeyi araya sıkıştırmalı ve pişmanlık duyulmalıdır.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz, “Müslüman’ın Müslümanlığının güzelliklerinden biri de kendisiyle ilgili olmayan şeyle ilgilenmemesidir” buyurmuştur. “Daldık işte muhabbete” mantığıyla önüne gelen her şeyi konuşmak, her şey hakkında fikir beyan etmek güzel Müslümanlığın dâhilinde olmamaktır. Vakti düzensiz ve gereksiz savurmanın kapsamına müminlerin muhabbetini artıran, birbirlerine sevgilerini çoğaltan ama içine gıybet veya iftira gibi suçlar karışmamış sohbet ortamlarının girmeyeceğini tekraren ifade etmeliyiz. Efendimiz aleyhissalatu vesselam, ashabıyla sabah namazından sonra bir meclis kurup “Bu gece güzel rüya gören var mı?” diye sormuş, görülen rüyaları anlattırıştır.

Vakit israfının en haşin uygulamalarından biri de sofralarda dönmektedir. Şu dünyada yaşamak için sofraya oturup çorba içiyoruz, içtiğimiz çorba hayatımızı bitiriyor, hâle bakınız. Bir kahvaltıya iki saat harcanır mı yahu! Yemeğe bile bu kadar zamanı harcayacak gözü kapalılıkta vakit kaybedebildiğimiz bir dünyada biz nasıl ve ne zaman doya doya Kur’an okuyabilir, tefekkür edebilir, sıla-i rahim yapabilir veya insanî hizmetlere koşturabiliriz?

Müslümanlar akrabalarıyla ilişkilerini düzenler ve çocuklarını eğitirken üç türlü tasnifi gözetmelidirler: Vakit zayıfına neden olan/olmayan, mahremiyete dikkat eden/etmeyen, gittiğimizde yanından bir artı ile dönebildiğimiz/dönemediğimiz kimseler.

Mesela halamızı ziyarete gidiyoruz ama ev adeta plaj gibi ve kimin nerde durduğu belli değilse oradaki ziyaretimiz ertelenebilir, bizden başka kimsenin olmadığı saat kollanabilir, kapıdan görüşüp dönme seçeneği değerlendirilebilir çünkü akraba ziyaret edeceğimiz diye cehenneme girmemiz makul değildir. Tıpkı bunun gibi bir durum da şudur ki hâl-hatır sormanın nerdeyse bir gün süreceği kadar vakte dikkat edilmeksizin sözler havada uçuşuyor ve zaman kaybediliyorsa bu ziyaret de lazım değildir. Kimse bize kıyamet gününde yana yakıla arayacağımız dakikalarımızı getirip vermeyecektir, öyleyse dünyada bunları dikkatli ve hesaplı kullanmak boynumuzun borcudur. Misafir için mutfakta zaman harcamak, ikram edilecekleri hazırlamak doğaldır ve gereklidir ama iki gün önceden, adeta kuluçkaya yatan tavuk gibi hazırlıkları başlatılmış ve bir gelip gitmenin iki güne mal olduğu abartılı hazırlıklar doğal değildir, böylesi vakit israfıdır.

Vakti de Allah'ın bir nimeti olarak gördüğümüz bakış açısını benimser, böyle düşünebilirsek bunun hesabının olacağı ve hiçbir dakikasının boşa ya da gereksiz yere harcanamayacağı şuurunu kazanmamız kolaylaşır. Vakti su, elektrik, doğalgaz, para, domates gibi bir nimet bilmez ve dostluk, ibadet, para kazanma, seyahat için kullanmazsak nimetin takdirini edemiyoruz anlamına gelir.

Bilhassa hanım kardeşlerim, yüz yıllardır yerleşmiş kültürün neticesi olarak evde kocalarını beklemenin boş durmaya bir nevi meşruiyet getireceğini sanabilmektedirler ancak bekledikleri sadece kocaları değil, Azrail'dir de aynı zamanda. Bir gün Azrail de gelecek ve dakikaların hesabı verilmek üzere ölüm gerçekleşecektir. Elbette vakti boşa harcamamak için zaten temiz olan fayansları tekrar temizleyecek değildir; Kur'an okuyabilir, el işi yapabilir, yazı yazabilir, para kazanacak bir işle ve daha nice meşgaleyle meşgul olabilirler. Hele hele erkeklerden çok daha fazla kitap okuyabilirler çünkü onlar çalışmak için dışarıya gitmiyor, dolayısıyla kitaba elverişli daha çok zaman bulabiliyorlar. Erkekler haftada iki kitap okuyorsa kadınlar on iki okuyabilir, okumalıdır.

*

Vakti verimli kullanmak ve boş zamana yer bırakmamak için mantığımızı yerleştirmekte katkısı olsun diye şöyle bir örnek verebiliriz: Umreye gideceğimizi farz edelim; otobüsle de gidilebilir uçak imkânımız da vardır. Uçakla üç saatte, otobüsle üç günde gidilebildiği ortadayken nasıl olur da otobüsü seçebiliriz? Bu mantıksızlıktır. Mümin şayet mümkünse füzeyle üç dakikada gitmeyi bile seçmelidir. Gittiğimiz yerde her dakikanın cennet anlamına geldiğini biliyoruz ve bunu yollarda nasıl harcarız.

Vakit değerlendirirken bir dakikayı bir sevap fazla kazanabileceğimiz, bir hayır daha işleyebileceğimiz kazanç olarak görmeliyiz. Müslüman'ın gündüzü hayatı kazanmak, gecesi dinlenip Rabbine kulluk etmek içindir. Ne gündüzümüz ne gecemiz boş veya bol keseden vakitli değildir. Ticaretimizi de ziyaretimizi de bu zihniyet doğrultusunda ayarlamalıyız.

Devlet dairesinde çalışan bir arkadaşımızı ziyaret ettiğimizde beş dakikalık uğramamızın hizmeti aksatacağını ve oluşan vakit zayıfının milyonlarca insanı ilgilendiren bir kul hakkı olduğunu düşünemiyorsak Asr suresini hiç okumamışız demektir. Keza doktorun meşguliyetine sebep olmak insana zulümdür.

*

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem insanların kıyamet gününde, dünyadayken çarçur ettikleri iki nimete çok ağlayacaklarını haber veriyor: Sağlık ve boş vakit.

Sağlık ve vakit nimetlerini yerinde kullanabilmek Allah'ın az sayıda kuluna nasip ettiği bir kismettir; onlardan biri neden biz olmayalım? Bir çocuğun sigara içtiğini görsek mahallenin büyüğü olarak içimiz cız eder, icabında uyararak onu daha gençliğinin baharındayken bu yanlıştan döndürebilmek için nasihate yelteniriz. Aynı hassasiyeti çocuk boş vakit geçirdiği zaman da gösterebilmemiz lazımdır. Fakat çocuğun boş vakti oyun, eğlence, ödev gibi uğraşlar değil bilfiil boş geçirilen zaman dilimidir. Henüz çocukluğunda zaman üzerinde bir duyarlılık geliştiremeyen çocuk için dakikanın hayat anlamına geldiği bir hassasiyetle yaşamak ileride de mümkün olmaz veya çok zorlaşır.

Çocuğu daha çocukluğundayken hırsızlığın ya da başkasının eşyasını izinsiz almanın kötülüğünü öğreterek eğittiğimiz gibi boş zaman geçirmenin de insanı mahveden bir şey olmasıyla görgülendirmemiz, bu şuuru zihni henüz taptazeyken vermemiz gayet doğal ve yerinde olur.

Ömrümüz yıllar, aylar, haftalar, günler, saatler ve dakikalardan oluşuyor. Öyleyse ahiret gününde dakikalarının kıymetini bilmeyen Müslüman olarak dirilmek hesabı zor verilebilecek bir ömür demektir. Ömer radiyallahu anh aktif işi olan ve ibadetine özenen gençleri gördüğü zaman çok hoşlanırmış. Yanına çağırıp hatırını sorduğu gençlere ne iş yaptıklarını sorduğunda işsiz oldukları cevabını alırsa hiç hoşlanmaz ve gözünün önünden kaybolmalarını tembihlermiş. Yani ibadet eden, mescide gelen bir gencin şayet bir işi-uğraşı yoksa mescide geldikten sonrasının boş olacağı çıkarımı Ömer radiyallahu anhın keyfini kaçırmış.

Anneler-babalar olarak çocuklarımıza -güya merhametimizden- iş yapmamaları için ortam hazırlıyor, 'yorulmasın, dinlensin' mantığıyla hareket ediyoruz. Bu çocuk kutuplarda mı yaşıyor, niye dinlensin? Ümmet-i Muhammed'in çocukları, yarın ümmetimizin yükünü çekeceklerinin mantığıyla yetişmelidir. Bunun anlamı her fırsatta sıkıştırıp zavallıyı darboğaz etmek değildir ama hepten salmak da gevşektir.

Kıyamete iman eden bir kardeşiniz olarak, kıyamete iman kardeşlerime söylemek istediğim şudur ki bir insanın sizde yüz lirasının kalması, ölmeden önce helalleşerek üzerinizden atmanız gereken bir hak olduğu ve insan şehit olarak ölse dahi o hakkın helalliği sağlanmadan cennete giremeyeceği gibi bir insanın yarım saatini çalmak, sözleşilen vakte geç kalmak da helalleşilmesi gereken bir haktır. Çünkü kıyamet gününde bir insanın cüzdanın yüz lira çalmanın hesabı görüleceği gibi gününden saatler-dakikalar çalınan insanlarla da helalleşme sağlanacaktır –ya hakkın sahibiyle ya da kendi sevaplarından ona vererek.

Ve o hesaplaşma günü geldiği zaman hiç kimse “yahu sonsuz cennete gidiyoruz, benden aldığın yarım saatin ne önemi var, helal olsun kardeşime” demeyecek, herkes birbirinden hakkını çatır çatır alacaktır. İyisi mi dünyadayken hesapları bitirip işi zora bırakmamak... Birbirinin parasına ve malına saygılı insanlar olmamız gerektiği gibi dostluklarımızı da birbirimizin vaktine hassas ilişkiler üzerinde kurmamız konunun can damarını teşkil etmektedir.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ. وَصَلَّى اللّٰهُ وَسَلَّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ اٰلِهِ وَصَحْبِهِ اَجْمَعِيْنَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.